

ĐẠI HỌC THÁI NGUYÊN
TRƯỜNG ĐẠI HỌC KINH TẾ VÀ QUẢN TRỊ KINH DOANH

Vương Thị Vân

**VAI TRÒ CỦA PHỤ NỮ NÔNG THÔN TRONG PHÁT
TRIỂN KINH TẾ HỘ TRÊN ĐỊA BÀN HUYỆN
PHÚ LƯƠNG TỈNH THÁI NGUYÊN**

LUẬN VĂN THẠC SĨ KINH TẾ

Thái nguyên, năm 2009

ĐẠI HỌC THÁI NGUYÊN
TRƯỜNG ĐẠI HỌC KINH TẾ VÀ QUẢN TRỊ KINH DOANH

VƯƠNG THỊ VÂN

VAI TRÒ CỦA PHỤ NỮ NÔNG THÔN
TRONG PHÁT TRIỂN KINH TẾ HỘ TRÊN ĐỊA BÀN
HUYỆN PHÚ LƯƠNG TỈNH THÁI NGUYÊN

Chuyên ngành: Kinh tế nông nghiệp
Mã số: 60- 31- 10

LUẬN VĂN THẠC SĨ KINH TẾ

Người hướng dẫn khoa học: T.S. ĐỖ ANH TÀI

THÁI NGUYÊN - 2009

LỜI CAM ĐOAN

Tôi xin cam đoan số liệu và kết quả nghiên cứu trong luận văn này là trung thực và chưa được sử dụng để bảo vệ một học vị nào.

Tôi xin cam đoan mọi sự giúp đỡ cho việc thực hiện luận văn này đã được cảm ơn và các thông tin trích dẫn trong luận văn đều đã được chỉ rõ nguồn gốc.

Tác giả luận văn

Vương Thị Vân

LỜI CẢM ƠN

Sau hơn 3 năm phấn đấu vượt qua nhiều khó khăn để học tập với sự ủng hộ động viên của gia đình, bạn bè và đặc biệt là sự quan tâm tạo điều kiện thuận lợi của đồng chí, đồng nghiệp ở cơ quan, của nhà trường và sự dạy bảo tận tình của thầy cô, tôi đã hoàn thành chương trình cao học kinh tế nông nghiệp và luận văn này.

Tôi xin chân thành cảm ơn Ban Giám hiệu, Phòng đào tạo, Khoa Sau đại học, ban chủ nhiệm lớp cùng các thầy cô Trường đại học kinh tế và quản trị kinh doanh Thái Nguyên đã tận tình giúp đỡ, hướng dẫn, tạo điều kiện về mọi mặt để tôi thực hiện đề tài này. Đặc biệt tôi xin cảm ơn TS. Đỗ Anh Tài, đã hướng dẫn chỉ bảo tận tình và đóng góp nhiều ý kiến quý báu cho tôi hoàn thành luận văn tốt nghiệp. Tôi xin chân thành cảm ơn các cơ quan, ban, ngành, đoàn thể gồm: Hội LHPN tỉnh Thái Nguyên, Huyện uỷ Phú Lương, UBND huyện Phú Lương, Ban Dân vận Huyện uỷ Phú Lương, Phòng LĐ-XH huyện Phú Lương, Phòng Thống kê huyện Phú Lương, Các tổ chức hội đoàn thể huyện Phú Lương, Ngân hàng NN&PTNT huyện Phú Lương, UBND và hội phụ nữ các xã Cổ Lũng, Ôn Lương, Yên Trạch.

Tuy đã có nhiều cố gắng nhưng luận văn này không trách khỏi những thiếu sót, kính mong quý thầy cô giáo và các bạn đồng nghiệp chỉ bảo, giúp đỡ để luận văn được hoàn thiện hơn.

Thái Nguyên, ngày 02 tháng 10 năm 2009

Tác giả luận văn

Vương Thị Vân

MỤC LỤC

	Trang
Lời cam đoan	
Lời cảm ơn	
Mục lục	
Danh mục các bảng	
Danh mục các biểu đồ, đồ thị	
Phần Mở đầu	1
1. Tính cấp thiết của đề tài	1
2. Mục tiêu nghiên cứu của đề tài	3
2.1. Mục tiêu chung	3
2.2. Mục đích cụ thể	3
3. Đối tượng và phạm vi nghiên cứu	3
3.1. Đối tượng nghiên cứu	3
3.2. Phạm vi nghiên cứu	3
4. Ý nghĩa khoa học và thực tiễn của đề tài	4
5. Bố cục luận văn	4
Chương 1. Cơ sở khoa học và phương pháp nghiên cứu	5
1.1. Cơ sở khoa học	5
1.1.1. Giới tính và Giới	5
1.1.2. Phát triển kinh tế nông thôn	8
1.1.3. Vị trí, vai trò của phụ nữ trong phát triển kinh tế nông thôn	10
1.1.4. Thực trạng vai trò của phụ nữ trên thế giới và ở Việt Nam	14
1.1.5. Một số vấn đề đặt ra với phụ nữ nông thôn	21
1.2. Phương pháp nghiên cứu	28
1.2.1. Phương pháp tiếp cận nghiên cứu	28

1.2.2. Phương pháp chọn điểm nghiên cứu	29
1.2.3. Phương pháp thu thập số liệu	30
1.2.4. Phương pháp tổng hợp và phân tích số liệu	31
1.2.5. Hệ thống các chỉ tiêu phân tích	31
Chương 2. Thực trạng vai trò của phụ nữ nông thôn trong phát triển kinh tế huyện Phú Lương	32
2.1. Điều kiện tự nhiên, kinh tế, xã hội huyện Phú Lương, tỉnh Thái Nguyên	32
2.1.1. Điều kiện tự nhiên	32
2.1.2. Tình hình phát triển kinh tế - xã hội	37
2.2. Thực trạng vai trò phụ nữ nông thôn trong phát triển kinh tế huyện Phú Lương	45
2.2.1. Khái quát về thực trạng vai trò của phụ nữ trên địa bàn huyện	45
2.2.2. Thực trạng vai trò phụ nữ trong các hộ nghiên cứu	54
2.2.3. Một số yếu tố thuận lợi và cản trở việc nâng cao vai trò phụ nữ nông thôn trong phát triển kinh tế	69
Chương 3. Quan điểm, phương hướng và những giải pháp nhằm nâng cao vai trò của phụ nữ nông thôn trong phát triển kinh tế hộ huyện Phú Lương	74
3.1. Quan điểm về việc nâng cao vai trò của phụ nữ	74
3.2. Một số giải pháp chủ yếu nhằm nâng cao vai trò của phụ nữ nông thôn trong phát triển kinh tế	75
Phần Kết luận và kiến nghị	82
Tài liệu tham khảo	86
Phụ lục	90

DANH MỤC CÁC BẢNG

		Trang
2.1	Diện tích đất phân theo loại đất và theo xã, thị trấn của huyện Phú Lương năm 2008	34
2.2	Hiện trạng sử dụng đất đai của huyện Phú Lương giai đoạn 2006- 2008	36
2.3	Tình hình dân số huyện Phú Lương giai đoạn 2006-2008	38
2.4	Lao động huyện Phú Lương chia theo giới tính và khu vực giai đoạn 2006-2008	40
2.5	Diện tích, năng suất, sản lượng một số cây trồng chính của huyện từ năm 2006-2008	41
2.6	Nữ trong các nhóm tuổi từ năm 2006-2008	45
2.7	Phụ nữ trong độ tuổi tham gia sinh hoạt đoàn thể năm 2008	46
2.8	Trình độ của cán bộ hội đoàn thể nhiệm kỳ 2006-2011	48
2.9	Phụ nữ tham gia cấp uỷ Đảng nhiệm kỳ 2005-2010	51
2.10	Phân loại hộ khu vực nông thôn huyện Phú Lương theo chuẩn mới và mức sống dân cư giai đoạn 2006- 2008	53
2.11	Phụ nữ tham gia lãnh đạo cấp uỷ Đảng, chính quyền, đoàn thể tại các xã vùng nghiên cứu	54
2.12	Tỷ lệ nữ tham gia hoạt động cộng đồng ở các điểm nghiên cứu	55
2.13	Tỷ lệ nữ làm chủ hộ và tham gia quản lý hộ	56
2.14	Phân công lao động sản xuất nông nghiệp trong các hộ ở các điểm nghiên cứu năm 2008	58
2.15	Phân công lao động trong hoạt động khác ở 3 cụm xã vùng nghiên cứu	59
2.16	Nguồn tiếp cận thông tin của phụ nữ ở điểm nghiên cứu	63
2.17	Tỷ lệ tiếp cận kiến thức của phụ nữ và nam giới ở các điểm nghiên cứu	64
2.18	Đứng tên trong giấy chứng nhận quyền sử dụng đất	65
2.19	Tình quản lý tài chính của hộ tại các vùng nghiên cứu	66
2.20	Mối liên hệ giữa vai trò giới, tình trạng bất bình đẳng giới và công cuộc phát triển	72

DANH MỤC CÁC BIỂU ĐỒ, ĐỒ THỊ

		Trang
2.1	Cơ cấu sử dụng đất huyện Phú Lương năm 2008	35
2.2	Tốc độ tăng dân số huyện Phú Lương theo giới tính giai đoạn 2006- 2008	39
2.3	Cơ cấu kinh tế huyện Phú Lương năm 2008	43
2.4	Biến động cơ cấu kinh tế huyện Phú Lương trong giai đoạn 2006-2008	43
2.5	Cơ cấu phụ nữ tham gia sinh hoạt đoàn thể năm 2008	47
2.6	Trình độ văn hoá của lao động nữ huyện Phú Lương năm 2008	49
2.7	Phụ nữ là đại biểu hội đồng nhân dân 2 cấp nhiệm kỳ 2004- 2009	52
2.8	Tình hình sử dụng quỹ thời gian của phụ nữ vùng nghiên cứu trong một năm	62
2.9	Trình độ văn hoá của nam, nữ trong độ tuổi ở vùng nghiên cứu	67
2.10	Tỷ lệ người ốm trong các hộ được chăm sóc, chữa trị tại nhà ở các vùng nghiên cứu	68
2.11	Tỷ lệ các hộ sử dụng biện pháp kế hoạch hoá gia đình ở vùng nghiên cứu	69

MỞ ĐẦU

1. TÍNH CẤP THIẾT CỦA ĐỀ TÀI

Phụ nữ có vai trò quan trọng trong đội ngũ đông đảo những người lao động trong xã hội. Bằng lao động sáng tạo của mình, họ đã góp phần làm giàu cho xã hội, làm phong phú cuộc sống con người. Phụ nữ luôn thể hiện vai trò của mình trong các lĩnh vực đời sống xã hội, cụ thể là trong lĩnh vực hoạt động vật chất, phụ nữ là một lực lượng trực tiếp sản xuất ra của cải để nuôi sống con người. Không chỉ sản xuất ra của cải vật chất, phụ nữ còn tái sản xuất ra con người để duy trì và phát triển xã hội. Trong lĩnh vực hoạt động tinh thần, phụ nữ có vai trò sáng tạo nền văn hoá nhân loại. Nền văn hoá dân gian của bất cứ nước nào, dân tộc nào cũng có sự tham gia bằng nhiều hình thức của đông đảo phụ nữ [31].

Ở Việt Nam, phụ nữ chiếm trên 50% dân số cả nước, họ tham gia vào tất cả các lĩnh vực kinh tế, chính trị, văn hoá, xã hội, an ninh quốc phòng và càng ngày càng thể hiện vị trí và vai trò của mình trong xã hội. Trong suốt chặng đường đấu tranh dựng nước, giữ nước và xây dựng đất nước, lịch sử Việt Nam đã ghi nhận những cống hiến to lớn của phụ nữ. Trong công cuộc đổi mới đất nước của Đảng, họ luôn giữ gìn, phát huy và nêu cao tinh thần yêu nước, đoàn kết, năng động, sáng tạo, khắc phục mọi khó khăn để vươn lên trong học tập, lao động, phấn đấu đạt những thành tích xuất sắc trên mọi lĩnh vực. Trong gia đình, mỗi phụ nữ vừa là người con dâu, người vợ, người mẹ, người thầy của các con, người thầy thuốc của gia đình.

Đảng và Nhà nước ta ngày càng quan tâm phát huy vai trò của phụ nữ trong xã hội, tạo điều kiện thuận lợi cho phụ nữ tham gia vào tất cả các lĩnh vực kinh tế, văn hoá, xã hội, an ninh, quốc phòng... Ở khu vực nông thôn, cùng với việc tích cực tham gia vào quá trình phát triển kinh tế gia đình, mỗi

phụ nữ còn tham gia nhiều hoạt động xã hội, góp phần quan trọng trong phát triển kinh tế xã hội, ổn định an ninh quốc phòng địa phương làm thay đổi diện mạo khu vực nông thôn Việt Nam.

Phú Lương là một huyện miền núi của tỉnh Thái Nguyên, với 50,5% dân số là phụ nữ [41]. Lực lượng này đã và đang có những đóng góp to lớn vào sự phát triển kinh tế- xã hội của toàn huyện. Tuy nhiên, sự đóng góp của phụ nữ lại chưa được ghi nhận một cách xứng đáng, chưa tương xứng với vị trí, vai trò của họ trong nền kinh tế, trong các quan hệ xã hội và trong đời sống gia đình. Đặc biệt trong nền kinh tế thị trường, người phụ nữ phải "nặng gánh hai vai", vừa phải làm tốt công việc xã hội, vừa đảm nhiệm vai trò làm vợ, làm mẹ trong khi quỹ thời gian của họ cũng chỉ có như mọi người, sức khoẻ lại hạn chế... Để cố gắng làm tốt, họ phải nỗ lực và hy sinh, nhưng quyền lợi về mọi mặt của họ lại chưa được quan tâm đúng mức.

Qua quá trình công tác và nghiên cứu trong lĩnh vực liên quan đến phụ nữ, nhiều câu hỏi được đặt ra cho bản thân, cho các cấp hội phụ nữ và chúng ta: Vai trò của phụ nữ trong phát triển kinh tế nông thôn hiện nay như thế nào? Thực trạng vai trò của phụ nữ trong phát triển kinh tế nông thôn hiện nay ra sao? giải pháp nhằm tháo gỡ những khó khăn trong quá trình nâng cao năng lực cho phụ nữ? Vì vậy, nghiên cứu về vai trò của phụ nữ nông thôn miền núi huyện Phú Lương, tỉnh Thái Nguyên trong việc phát triển kinh tế được đặt ra như một yêu cầu cấp bách, từ đó đề xuất một số giải pháp có tính khả thi nhằm phát huy hơn nữa vai trò của lực lượng này, qua đó thúc đẩy sự phát triển nông nghiệp nông thôn theo xu hướng đẩy mạnh công nghiệp hoá, hiện đại hoá như mục tiêu Đại hội Đảng toàn quốc lần thứ X đã đề ra.

Xuất phát từ tính cấp thiết nêu trên và sự nhận thức sâu sắc về những tiềm năng to lớn của phụ nữ, những cản trở sự tiến bộ của phụ nữ trong quá trình đổi mới và phát triển kinh tế nông thôn, tôi tiến hành nghiên cứu đề tài: